

4η Ενότητα Αρχαίας Ελληνικής Γλώσσας Γ' Γυμνασίου

Πάμπλο Πικάσο (1952) « Ειρήνη και Πόλεμος»

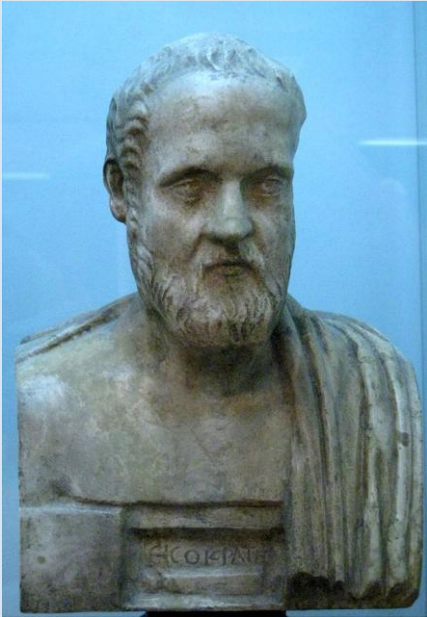
Επιμέλεια: Δανιήλ Γ.

Μιχαήλ Αν.

Πηγές:

- Ηλεκτρονικό εμπλουτισμένο βιβλίο Ν.ελλ. γλώσσας, Αρχ. Ελλ. γραμματείας και Αρχ. Ελλ. Γλώσσας Γ' Γυμνασίου, από Ψηφιακό σχολείο
- Βιβλίο καθηγητή
- Βιβλίο μαθητή

ΤΑ ΠΛΕΟΝΕΚΤΗΜΑΤΑ ΤΗΣ ΕΙΡΗΝΗΣ

Ο **Ισοκράτης** ήταν ένας από τους δέκα ρήτορες του αλεξανδρινού «Κανόνος» και από τους σπουδαιότερους ρητοδιδάσκαλους της κλασικής αρχαιότητας, που θεωρείται συγχρόνως ένας από τους παράγοντες που διαμόρφωσαν την πολιτική κατάσταση του καιρού του. Λίγο μεγαλύτερος από τον **Πλάτωνα** ο **Ισοκράτης** (436 π.Χ-338 π.Χ.) ήταν λογογράφος και ρητοροδιδάσκαλος, έζησε και έγραψε στο ίδιοπολιτισμικό και κοινωνικό πλαίσιο του Πελοποννησιακού πολέμου και την μεταβατική περίοδο από τον αποκαλούμενο χρυσό αιώνα στην περίοδο παρακμής της **αθηναϊκής πόλης-κράτους**. Η ανάμειξη του στα κοινά ήταν έμμεση, με τους λόγους του προσπάθησε να παρέμβει στην πολιτική της Αθήνας, εκφράζοντας πανελλήνιες ιδέες. Σώζονται 21 λόγοι του, 9 επιστολές και μερικά αποσπάσματα.

«Γιατί η Ειρήνη απεικονίζεται ως γυναικεία μορφή; Γιατί ο Πλούτος απεικονίζεται ως το βρέφος στην αγκαλιά της;»

Ο **Κηφισόδοτος** (ήκμασε στα χρόνια 400 π.Χ - 360 π.Χ) ήταν Αρχαίος Έλληνας γλύπτης, πατέρας του Πραξιτέλη και παππούς του Κηφισόδοτου του Νεότερου.

Το πιο φημισμένο έργο του ήταν η «Ειρήνη κρατά στην αγκαλιά της τον Πλούτο» που σήμερα φυλάσσεται στο Αρχαιολογικό Μουσείο Αθηνών, ενώ ρωμαϊκό αντίγραφο του βρίσκεται στη Γλυπτοθήκη του Μονάχου.

Ἄρ' οὖν ἐξαρκέσειεν ἂν ἡμῖν,

Οι προϋποθέσεις
για την ευδαιμονία
της Αθήνας

- εἰ οἰκοῖμεν τὴν τε πόλιν ἀσφαλῶς
- καὶ γιγνοίμεθα εὐπορώτεροι τὰ περὶ τὸν βίον
- καὶ ὁμονοοῖμεν τὰ τε πρὸς ἡμᾶς αὐτοὺς
- καὶ εὐδοκιμοῖμεν παρὰ τοῖς Ἕλλησιν;

Ἐγὼ μὲν γὰρ ἡγοῦμαι τὴν πόλιν εὐδαιμονήσειν τελέως τούτων ὑπαρξάντων.

Η προσωπική θέση του ρήτορα

Ὁ μὲν τοίνυν πόλεμος ἀπεστέρηκεν ἡμᾶς ἀπάντων τῶν εἰρημένων·

- καὶ γὰρ πενεστέρους ἐποίησεν
- καὶ ἠνάγκασεν ὑπομένειν πολλοὺς κινδύνους
- καὶ διαβέβληκεν πρὸς τοὺς Ἕλληνας
- καὶ τεταλαιπώρηκεν ἡμᾶς πάντας τρόπους.

Τα αρνητικά
αποτελέσματα
του πολέμου

Ἦν δὲ τὴν εἰρήνην ποιησώμεθα,

- τὴν πόλιν μὲν οἰκήσομεν μετὰ πολλῆς ἀσφαλείας,
ἀπαλλαγέντες πολέμων καὶ κινδύνων καὶ ταραχῆς,
- καθ' ἑκάστην δὲ τὴν ἡμέραν πρὸς εὐπορίαν ἐπιδώσομεν,
ἀδεῶς δὲ γεωργοῦντες
καὶ τὴν θάλατταν πλέοντες
καὶ ταῖς ἄλλαις ἐργασίαις ἐπιχειροῦντες

αἱ νῦν διὰ τὸν πόλεμον ἐκλελοίπασιν.

Τα πλεονεκτήματα της
ειρήνης

Ὀψόμεθα δὲ τὴν πόλιν

- λαμβάνουσιν μὲν διπλασίας ἢ νῦν τὰς προσόδους,
- γιγνομένην δὲ μεστὴν ἐμπόρων καὶ ξένων καὶ μετοίκων,

ἧν νῦν ἐρήμη καθέστηκεν.

Τὸ δὲ μέγιστον·

- συμμάχους ἔξομεν ἅπαντας ἀνθρώπους,
- οὐ βεβιασμένους,
- ἀλλὰ πεπεισμένους.

Ἰσοκράτης, Περὶ εἰρήνης 19-21

Η πιο σημαντική
προσφορά της
ειρήνης

 Να απαντηθούν στο τετράδιό σας οι ερωτήσεις 1, 2, 3, του σχολικού βιβλίου

Παράλληλο κείμενο: **Μια σύγχρονη αντιπολεμική κραυγή**

Δευτέρα 29 Ιουνίου 1992:

Δεν μπορώ πια τους βομβαρδισμούς! Και τις οβίδες που πέφτουν! Και τους νεκρούς! Και την απελπισία! Και την πείνα! Και τη δυστυχία! Και το φόβο! Η ζωή μου δεν είναι όλα αυτά [...]

Δευτέρα 15 Μαρτίου 1993:

[...] Δεν υπάρχουν πια παιδικές φωνές, ούτε παιχνίδια. Τα παιδιά δε μοιάζουν πια με παιδιά.

Τους πήραν την παιδική τους ηλικία και χωρίς παιδική ηλικία δεν υπάρχουν παιδιά [...]

Από το ημερολόγιο της Ζλάτα Φιλίποβιτς, ενός κοριτσιού 11 χρόνων από το Σεράγεβο, που δημοσιεύτηκε στον ημερήσιο Τύπο

(*Νέα Ελληνικά*, ΤΕΕ, 1ος κύκλος, Α' Τάξη, ΟΕΔΒ, 2004)

Το Παράλογο του Πολέμου: Α΄ Στάσιμο (απόσπασμα), Ευριπίδου Ελένη

- Ποιους θεωρεί «άμυαλους» ο Χορός και γιατί

Ανέμυαλοι όσοι αποζητούν τη δόξα 1270
με λόγχες και με δυνατά
στον πόλεμο κοντάρια,
λογιάζοντας αστόχαστα πως έτσι
θα πάψουν των θνητών τις
συμφορές·

γιατί, αν το δίκιο σου ζητάς με το 1275
αίμα,

η αμάχη δε θα λείψει από τον κόσμο·
γι' αυτήν οι Πριαμίδες πήγαν
κάτω στη γης, ενώ μπορούσαν
μονάχα με τα λόγια, Ελένη,

τέλος να δώσουνε στην έχθρα. 1280

Τώρα στον Άδη 'ναι βαθιά χωμένοι,
τα κάστρα τους φωτιά τα 'χει σαρώσει
σαν κεραυνός του Δία κι εσύ
πέρασες βάσανα και βάσανα
που αβάσταχτους σηκώσαν θρήνους.

Τάσος Λειβαδίτης, «Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος»

Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος
δεν θα πάψεις ούτε στιγμή ν' αγωνίζεσαι για
την ειρήνη και για το δίκιο.
Θα βγεις στους δρόμους, θα φωνάξεις, τα
χείλια σου θα
ματώσουν απ' τις φωνές
το πρόσωπό σου θα ματώσει από τις σφαίρες
— μα ούτε βήμα πίσω.
Κάθε κραυγή σου μια πετριά στα τζάμια των
πολεμοκάπηλων
Κάθε χειρονομία σου σα να γκρεμίζεις την
αδικία.
Και πρόσεξε: μη ξεχαστείς ούτε στιγμή.
Έτσι λίγο να θυμηθείς τα παιδικά σου χρόνια
αφήνεις χιλιάδες παιδιά να κομματιάζονται
την ώρα που παίζουν ανύποπτα στις πολιτείες
μια στιγμή αν κοιτάξεις το ηλιοβασίλεμα
αύριο οι άνθρωποι θα χάνονται στη νύχτα
του πολέμου
έτσι και σταματήσεις μια στιγμή να
ονειρευτείς
εκατομμύρια ανθρώπινα όνειρα θα γίνουν
στάχτη κάτω απ' τις οβίδες.
Δεν έχεις καιρό
δεν έχεις καιρό για τον εαυτό σου
αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος.

Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος
μπορεί να χρειαστεί ν' αφήσεις τη μάνα σου,
την αγαπημένη
ή το παιδί σου.
Δε θα διστάσεις.
Θ' απαρνηθείς τη λάμπα σου και το ψωμί σου
θ' απαρνηθείς τη βραδινή ξεκούραση στο
σπιτικό κατώφλι
για τον τραχύ δρόμο που πάει στο αύριο.
Μπροστά σε τίποτα δε θα δειλιάσεις κι ούτε
θα φοβηθείς.
Το ξέρω, είναι όμορφο ν' ακούς μια
φυσσαρμόνικα το βράδυ,
να κοιτάς έν' άστρο, να ονειρεύεσαι
είναι όμορφο σκυμμένος πάνω απ' το κόκκινο
στόμα της αγάπης σου
να την ακούς να σου λέει τα όνειρά της για το
μέλλον.
Μα εσύ πρέπει να τ' αποχαιρετήσεις όλ' αυτά
και να ξεκινήσεις
γιατί εσύ είσαι υπεύθυνος για όλες τις
φυσσαρμόνικες του κόσμου, για όλα τ' άστρα,
για όλες τις λάμπες και για όλα τα όνειρα
αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος.
Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος
μπορεί να χρειαστεί να σε κλείσουν φυλακή
για είκοσι ή και περισσότερα χρόνια
μα εσύ και μες στη φυλακή θα θυμάσαι

πάντοτε την άνοιξη,
τη μάνα σου και τον κόσμο.
Εσύ και μες απ' το τετραγωνικό μέτρο του
κελλιού σου
θα συνεχίζεις τον δρόμο σου πάνω στη γη.
Κι' όταν μες στην απέραντη σιωπή, τη νύχτα
θα χτυπάς τον τοίχο του κελλιού σου με το
δάχτυλο
απ' τ' άλλο μέρος του τοίχου θα σου απαντάει
η Ισπανία.
Εσύ, κι ας βλέπεις να περνάν τα χρόνια σου
και ν' ασπρίζουν τα μαλλιά σου
δε θα γερνάς.
Εσύ και μες στη φυλακή κάθε πρωί θα
ξημερώνεσαι πιο νέος
Αφού όλο και νέοι αγώνες θ' αρχίζουνε στον
κόσμο
αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος.
Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος
θα πρέπει να μπορείς να πεθάνεις ένα
οποιοδήποτε πρωινό.
Αποβραδís στην απομόνωση θα γράψεις ένα
μεγάλο τρυφερό γράμμα στη μάνα σου
θα γράψεις στον τοίχο την ημερομηνία, τ'
αρχικά του ονόματός σου και μια λέξη: Ειρήνη
σα να 'γραφες όλη την ιστορία της ζωής σου.
Να μπορείς να πεθάνεις ένα οποιοδήποτε
πρωινό
να μπορείς να σταθείς μπροστά στα έξη
ντουφέκια
σα να στεκόσουνα μπροστά σ' ολάκαιρο το
μέλλον.
Να μπορείς, απάνω απ' την ομοβροντία που
σε σκοτώνει
εσύ ν' ακούς τα εκατομμύρια των απλών
ανθρώπων που τραγουδώντας πολεμάνε για
την ειρήνη.
Αν θέλεις να λέγεσαι άνθρωπος.
[πηγή: Τάσος Λειβαδίτης, *Ποίηση*, Κέδρος,
Αθήναι 21979, σ. 18-20]

Τζον Λένον, «Imagine»

Imagine there's no heaven,
It's easy if you try,
No hell below us,
Above us only sky,
Imagine all the people
Living for today...

Imagine there's no countries,
It isn't hard to do,
Nothing to kill or
die for,
No religion too,
Imagine all the
people
Living life in peace...

You may say I'm a dreamer,
But I'm not the only one,
I hope some day you'll join us,
And the world will live as one.

Imagine no possessions,
I wonder if you can,
No need for greed or hunger,
A brotherhood of man,
Imagine all the people
Sharing all the world...

You may say I'm a dreamer,
But I'm not the only one,
I hope some day you'll join us,
And the world will live as one.

[πηγή: από το άλμπουμ του Τζον Λένον,
Imagine (1971)]

📖 Συσχετισμός με 5^η Ενότητα Νεοελληνικής Γλώσσας Γ' Γυμνασίου

Υποστηρίζεται ότι η εκπαίδευση μπορεί να παίξει σημαντικό ρόλο στην υπόθεση της ειρήνης. • Με ποιους συγκεκριμένους τρόπους νομίζετε ότι μπορεί να επιτευχθεί κάτι τέτοιο; • Η εκπαίδευση, όπως τη γνωρίζετε, κάνει ό,τι είναι δυνατό για να ενισχύσει το πνεύμα της ειρήνης; • Τι άλλο θα μπορούσε να κάνει; • Γράψτε ένα κείμενο 250-300 λέξεων που να αποτελείσει αφορμή για προβληματισμό και συζήτηση με τους καθηγητές και τους συμμαθητές σας.

ΛΕΞΙΛΟΓΙΚΑ – ΕΤΥΜΟΛΟΓΙΚΑ

1. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α' με τη σημασία τους στη στήλη Β' :

A	B
έξαρκεῖ	πλούσιος
οικέω -ῶ	συμφωνώ
εὐπορος	κατοικώ
ὀμονοέω -ῶ	εἶναι αρκετό
εὐδοκιμέω -ῶ	νομίζω
ἡγέομαι -οὔμαι	έχω καλή φήμη

2. Να αντιστοιχίσετε τις λέξεις της στήλης Α' με τη σημασία τους στη στήλη Β' :

A'	B'
τελέως	λοιπόν
τοίνυν	αντέχω, ανέχομαι
πένης	συκοφαντώ
ὑπομένω	ολοκληρωτικά
διαβάλλω	ειρηνεύω
ποιοῦμαι εἰρήνην	φτωχός

3. Να αντιστοιχίσετε τα ρήματα της στήλης Α' με τα παράγωγα επίθετά τους στη στήλη Β' :

A	B
1. στρέφω	α. γνωστός
2. γιγνώσκω	β. ικανός
3. ἐμφαίνω	γ. στρεπτός
4. ἰκνοῦμαι	δ. ἐμφανής

4. Από τα ρήματα της στήλης Α' να σχηματίσετε παράγωγα επίθετα και να γράψετε τη σημασία τους:

<i>Ρήματα</i>	<i>Παράγωγα επίθετα</i>	<i>Σημασία</i>
φρονῶ		
ψεύδομαι		
σέβομαι		
δρῶ		
λύω		
σώζω		
θνήσκω		
ὀρῶ		

5. Από τα ρήματα της στήλης Α' να σχηματίσετε ρηματικά επίθετα σε -τος (-τός) και να δηλώσετε τη σημασία τους:

<i>Ρήματα</i>	<i>Ρηματικά επίθετα σε -τος</i>	<i>Σημασία</i>
γράφω		
πλάττω		
άλισκομαι		
ἄπτομαι		
ἐπαινῶ		
μένω		
πράττω		

6. Να βρείτε από ποιο ρήμα παράγονται τα επίθετα της α' στήλης και να δηλώσετε τη σημασία κάθε επιθέτου:

<i>Επίθετα</i>	<i>Ρήματα</i>	<i>Σημασία</i>
ἀφανής		
λοιπός		
ἀμυντικός		
ὠφέλιμος		
στεγανός		
ἐλεήμων		
θαλερός		

ΓΡΑΜΜΑΤΙΚΗ: Συνηρημένα ρήματα σε **-έω** → **Δεν ξεχνώ:**

1. Τις συναυρέσεις:

ε + ε → ει

ε + ο → ου

ε + μακρό φωνήεν / δίφθογγος → το ίδιο μακρό φωνήεν / η ίδια δίφθογγος: ε + ω → ω, ε

+ η → η,

ε + η → η,

ε + ου → ου, ε + οι →

ΠΡΟΣΟΧΗ→

1. Τα ρήματα σε **-εω με μονοσύλλαβο θέμα** συναυρούνται μόνο όταν μετά τον χαρακτήρα -ε- του θέματος ακολουθεί κατάληξη σε -ε ή -ει. Σε όλες τις άλλες περιπτώσεις κλίνονται χωρίς να συναυρούνται .

Ορισ. Ενεστ : πνέω- πνεῖς -πνεῖ - πνέομεν - πνεῖτε-πνέουσι(ν)

Παρατ: ἔπνεον- ἔπνεις -ἔπνει- ἐπνέομεν-ἐπνεῖτε-ἔπνεον

Υποτ Ενεσ : πνέω-πνέης-πνέη-πνέωμεν-πνέητε-πνέωσι(ν)

Ευκτ Ενεσ : πνέοιμι- πνέοις-πνέοι-πνέοιμεν-πνέοιτε-πνέοιεν

Προσ. Ενεσ : πνεῖ - πνεῖτω- πνεῖτε- πνεόντων/ πνεῖτωσαν

Απαρ Ενεσ : πνεῖν

Μετοχή Ενεστ : πνέων-πνέουσα-πνέον

2. **Το ρήμα δέω(= έχω ανάγκη)** στην μέση φωνή κλίνεται ως εξής:

Ορισ. Ενεστ : δέομαι- δέει/ δέη - δεῖται- δεόμεθα- δεῖσθε- δέονται

Παρατ: ἐδεόμην- ἐδέου - ἐδεῖτο- ἐδεόμεθα-ἐδεῖσθε- ἐδέοντο

Υποτ Ενεσ : δέωμαι - δεη-δέηται- δεώμεθα- δέησθε- δέωνται

Ευκτ Ενεσ : δεοίμην- δέοιο- δέοιτο- δεοίμεθα- δέοισθε- δέοιντο

Προσ. Ενεσ : δέου- δέισθω - δεῖσθε- δείσθων/ δείσθωσαν

Απαρ Ενεσ : δεῖσθαι

Μετοχή Ενεστ : δεόμενος-δεομένη -δεόμενον.

3. **Το ρήμα δένω** (= δένω) βρίσκεται συνήθως συνηρημένο και στους τύπους που δεν συναυρούνται τα άλλα ρήματα με μονοσύλλαβο θέμα :

Οριστ Ενεσ : δῶ- δεῖς- δεῖ- δοῦμεν- δεῖτε - δοῦσιν κλπ

4. **Το ρήμα εἰσ-φρέ-ω** (ως μεταβ.=αφήνω κάτι να μπει, ως αμεταβ. =μπαίνω, εισχωρῶ) συνήθως συναυρείται σε όλα τα πρόσωπα και μάλιστα στον παρατατικό.

Οριστ Ενεσ : εἰσφρῶ-εἰσφρεῖς-εἰσφρεῖ - εἰσφροῦμεν- εἰσφρεῖτε - εἰσφροῦσι

Παρατ: εἰσέφρουν-εἰσέφρεις-εἰσέφρει-εἰσεφροῦμεν-εἰσεφρεῖτε- εἰσέφρουν

Γραμματική:

Συμπληρώστε με τον κατάλληλο τύπο του Ενεστώτα και του Παρατατικού.

1. Ἡμεῖς/.....τάς ἀρετάς τῶν προγόνων. (ἐπαινῶ.)
2. Παρά τήν ὁδόν ἦν κρήνη, ἥ Μίδον...../.....(καλοῦμαι)
3. Κῦρος...../.....τούς πολιορκοῦντας Μίλητον (ἀμελεῖ)
4. Τό σιγᾶν κρεῖτον ἐστί τοῦ/.....(λαλῶ)
5. Ἴσότητά...../.....καί πλεονεξίαν φεῦγε (αἰρῶ)